

справжніх листки: Вимпел, 0,5 л/га + обробка посівів у фазу початку бутонізації: Вимпел, 0,5 л/га + Оракул бор, 1,0 л/га + Оракул сірка, 2,0 л/га + Оракул цинк, 1,0 л/га за рівня мінерального живлення $N_{48}P_{48}K_{48}$. Порівняно до контролю кількість бобиків зросла на 28 шт., кількість насінин у бобику – на 0,3 насінини, маса 1000 насінин – на 24,3 г.

Список використаних джерел

1. Білко В. Вітчизняні інноваційні технології на сої. *Пропозиція*. 2013. № 2. С. 86–87.
2. Василенко М. Г., Дерик Г. І. Оцінка агротехнологій вирощування сої на сірих лісових ґрунтах. *Корми і кормовиробництво*. 2010. Вип. 66. С. 83–90.
3. Камінський В. Ф., Мосьондз Н. М. Вплив елементів технології вирощування на урожайність сої в умовах північного Лісостепу України. *Корми і кормовиробництво*. 2010. Вип. 66. С. 91–95.
4. Сергієнко В. Інокулянти та регулятори росту рослин у технологіях вирощування сої. *Агробізнес сьогодні*. 2016. № 3 (322). С. 34–36.
5. Сереветник О. В. Сортова реакція сої на спосіб передпосівної обробки насіння в умовах Правобережного Лісостепу України. *Корми і кормовиробництво*. 2012. Вип. 73. С. 78–83.

Молдован Жанна

к.с.-г.н., с.н.с., завідувач лабораторії

Собчук Світлана

молодший науковий співробітник

Хмельницька державна сільськогосподарська дослідна станція

Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН

Самчики, Хмельницька обл., Україна

ПРОДУКТИВНІСТЬ ТРАВСТОЇВ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ СОРТУ СИНЮХА ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМИ ВИСІВУ ТА ФАЗИ СКОШУВАННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО

Найбільш актуальним питанням в сучасних умовах розвитку сільського господарства є забезпечення виробництва м'яса, молока і продуктів їх переробки, тому в інтенсивному веденні тваринництва багаторічні трави повинні займати провідне місце у виробництві збалансованих за протеїном і амінокислотним складом кормів.

Із багаторічних трав значну увагу слід приділити вирощуванню люцерни посівної, унікальної культури за біологічними особливостями росту і розвитку, особливо багатуокісним та багаторічним використанням травостою. Цією культурою доцільно займати у Поліссі до 25% загальної площі бобових трав, Лісостепу – 50–60%

і Степу 60-70% [1, 2, 4]. Варто зазначити, що при відповідному догляді за посівами цієї культури довговічність її використання на кормові цілі досягає 6-7, а насіннєві – 4-5 років [3, 5].

Саме тому метою наших досліджень було вивчення впливу норми висіву та строків збирання на формування продуктивності травостоїв люцерни посівної.

Дослідження проводились на чорноземах опідзолених середньо-суглинкових Хмельницькою ДСГДС ІКСГП НААН впродовж 2016–2017 рр.

На основі проведених нами досліджень, встановлено, що норми висіву та фази скошування мають безпосередній вплив на кормову продуктивність агрофітоценозу люцерни посівної, що виражається, відповідно, у виході з одного гектара кормових одиниць, сирого протеїну, валової та обмінної енергії. У рік сівби травостої люцерни посівної забезпечили в сумі за 2 укоси з 1 га: 5,06–7,46 т кормових одиниць, 1,0–1,44 т сирого протеїну, 92,03–139,65 ГДж валової енергії та 47,61–71,90 ГДж обмінної енергії.

На II рік використання в сумі за 4 укоси травостої люцерни посівної забезпечили з 1 гектара: 10,51 – 15,31 т кормових одиниць, 1,61–2,26 т перетравного протеїну, 201,63 – 313,11 ГДж валової енергії та 100,93–152,24 ГДж обмінної енергії. Серед досліджуваних норм найвищі показники продуктивності 1 гектара забезпечили травостої люцерни посівної сорту Синюха з нормою висіву 8 млн. сх. нас. на 1 га: 11,95–15,31 т кормових одиниць, 1,88–2,26 т перетравного протеїну, 229,14–313,11 ГДж валової енергії та 114,70–152,24 ГДж обмінної енергії.

У середньому за два роки досліджень урожайність зеленої маси люцерни посівної коливалася залежно досліджуваних чинників від 39,67 т/га до 53,36 т/га.

Безумовно, обидві досліджувані норми висіву забезпечили істотне зростання урожайності зеленої маси порівняно до контролю. Зокрема, збільшення норми висіву до 8,0 млн. схожих насінин на 1 га – на 4,26–6,30 т/га або 9,6–14,6 %, тоді як за подальшого загущення посівів до 10,0 млн. схожих насінин на 1 га зростання показника урожайності склало 2,48 – 4,39 т/га або 6,3–9,3 %.

Серед досліджуваних строків скошування лише за скошування люцерни посівної у фазу початку цвітіння спостерігалось істотне (2,82–4,86 т/га або 6,4–10,0 %) зростання врожайності зеленої маси порівняно зі скошуванням у фазу повного цвітіння. За скошування люцерни посівної у більш ранні фази розвитку відмічено істотне їх зменшення: на 3,74–4,91 т/га або 7,7–10,4% – за скошування у фазу стеблування та 1,27–3,04 т/га або 2,6–6,9 % – за скошування у фазу бутонізації.

Загалом, у середньому за два роки досліджень, 1 га посівів люцерни посівної забезпечив: 7,79–11,39 т кормових одиниць, 1,30–1,68 т перетравного протеїну, 146,83–225,57 ГДж валової та 74,27–112,07 ГДж обмінної енергії (табл. 1).

За досліджуваними нормами висіву найвищий вихід з 1 га кормових одиниць (8,88–11,39 т), перетравного протеїну (1,50–1,68 т), валової (167,29–225,57 ГДж) та обмінної (84,62–112,07) енергії отримали на травостоях люцерни посівної з нормою висіву 8,0 млн. схожих насінин.

Скошування люцерни посівної у фазу початку цвітіння перевищує показники продуктивності на контролі (фаза повного цвітіння) при сівбі 8,0 та 10,0 млн. схожих насінин на 1га, тоді як за сівби 6,0 млн. схожих насінин відхилення цих показників є дещо нижчими. Відмічено, що за усіх норм висіву скошування травостоїв люцерни посівної у фазу стеблування та бутонізації забезпечує найнижчу їх продуктивність:

7,79 – 9,45 т/га к. од., 1,30 – 1,66 т/га перетравного протеїну.

Таблиця 1

Продуктивність травостоїв люцерни посівної залежно від норми висіву та фази скошування, т/га (у середньому за 2016–2017 рр.)

Норма висіву	Фаза скошування	Валовий вихід з 1 га			
		кормових одиниць, т	перетравного протеїну, т	валової енергії, ГДж	обмінної енергії, ГДж
6 млн. сх. нас. на 1 га	стеблування	7,79	1,46	146,83	74,27
	бутонізація	8,19	1,30	162,16	79,72
	початок цвітіння	9,94	1,46	196,81	97,88
	цвітіння	9,99	1,47	203,99	99,56
8 млн. сх. нас. на 1 га	стеблування	8,88	1,66	167,29	84,62
	бутонізація	9,45	1,50	187,15	91,98
	початок цвітіння	11,39	1,68	225,32	112,07
	цвітіння	11,05	1,62	225,57	110,09
10 млн. сх. нас. на 1 га	стеблування	8,42	1,57	158,56	80,21
	бутонізація	8,89	1,42	176,18	86,60
	початок цвітіння	11,06	1,62	218,94	108,86
	цвітіння	10,78	1,58	220,14	107,43

Таким чином, враховуючи поживність корму, збирання травостоїв люцерни посівної у фазу початку цвітіння забезпечує з 1 га 9,94–11,39 т кормових одиниць, 1,46–1,68 т перетравного протеїну, 196,81–225,32 ГДж валової енергії та 97,88–112,07 ГДж обмінної енергії. Найнижчі показники продуктивності забезпечують травостої люцерни посівної за збирання у фазу стеблування.

Список використаних джерел

1. Бутенко А. О., Собко М. Г. Вплив густоти стояння на насінневу продуктивність люцерни посівної. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. «Агрономія і біологія»*. 2011. Вип. 11. С. 66-69.
2. Корнійчук О. В., Бугайов В. Д., Гетман Н. Я., Сатановська І. П., Циганський В. І., Квітко Г. П., Протопіш І. Г. Роль люцерни посівної в інтенсифікації кормовиробництва. *Посібник українського хлібороба*. Київ : ФОП АКАДЕМПРЕС. 2013. Том 2. С. 222-225.
3. Мамалига В. С., Бугайов В. Д., Максимов А. М. Синюха – новий сорт люцерни, стійкий до кислотності ґрунту. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2012. Вип. 4 (63). С. 71-75.
4. Петриченко В.Ф., Квітко Г. П. Люцерна з новими якостями для культурних пасовищ: монографія. Київ : Аграрна наука, 2010. 96 с.
5. Циганський В. І. Формування травостою люцерни посівної в період вегетації залежно від елементів технології вирощування. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2014. Вип. 5 (82). С. 68-79.